

Хоменко Є.В.

студент,

Сумський державний педагогічний університет

імені А.С.Макаренка

СУТНІСТЬ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ: ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ

Сучасний стан розвитку культури представляє собою перехід від постіндустріального суспільства до інформаційного. Пріоритетом серед різних культурних цінностей є інформація, і вона вважається їх основою. Стабільне відставання освіти від сучасних потреб людей, відсутність освітніх форм для показу головного – отримання сучасного наукового знання у формуванні людини XXI століття – вимагає вивчення основних методологічних основ філософії освіти на сучасному етапі, як нового етапу дослідження, обґрунтування та вирішення великої кількості проблем людського буття [1].

Поняття «філософія освіти» різні вчені тлумачать по-різному. Одна група вчених інтерпретує це поняття з точки зору філософії і говорять про освіту, друга група – пріоритетною вважають педагогіку, а саме розглядають такі процеси як виховання та навчання, третя група дослідників охоплює і філософію, і педагогіку. Етимологія означеного словосполучення така: слово «філософія» у перекладі з грецької мови означає «любов» та «мудрість», тобто можна говорити про «любов до мудрості», а щодо поняття «освіта» існує безліч варіантів тлумачень [2, с. 4].

У широкому розумінні предметом філософії освіти є вивчення культурних цінностей та досягнень, які повинні задовольняти потреби системи освіти. Тому філософія і педагогіка доповнюють один одну і створюють необхідний тандем для розвитку особистості нової епохи.

Освіта – це, перш за все, педагогічний процес, який розкриває суб'єкт-суб'єкту взаємодію педагога з однієї сторони і учня або студента з іншої. Саме ця взаємодія, цей контакт між двома сторонами спрямовані на передачу або засвоєння знань, формування навичок та вмінь, виховання культури почуттів та мислення, здатності до саморозвитку, самореалізації та самонавчання. З якої сторони, в якому контексті не розглядалась освіта головними учасниками в ньому є педагог та учень. Педагог є носієм культури, знань та досвіду, а учень є реципієнтом, тобто сприймачем цих надбань. Саме педагог закладає ті основи, які потрібні учню в житті, а «реципієнт», в свою чергу, всі отримані знання, культуру і досвід перетворює (трансформує) вже у

власний світогляд, духовний світ та культуру. Педагог навчає та виховує, а учень навчається та виховується. Все вищевказане і є освіта, тобто це сукупність навчання і виховання наших нащадків, нашого молодого покоління, якому належить наше майбутнє, саме йому належить його майбутнє, належить майбутнє нашої країни і світу в цілому. Адже ті, кого ми навчаємо зараз, будуть творити історію чи то своєї особистості, чи то всього світу. Серед цих учнів є майбутні політики, вчителі, інженери, космонавти, біотехнологи тощо. Вони будуть створювати зовсім інший розділ історії людства і тому саме від нас залежить, яке це буде майбутнє. Тому вивчення філософії освіти є першочерговим для педагогів, щоб мати можливість підготувати підрастаюче покоління до дорослого життя [3, с. 2].

Принциповим для освіти є те, що цей процес має суспільний характер, який здійснюється в суспільстві за суспільно визначеними цінностями, правилами та стандартами. Якої б іншої форми він не набував саме суспільство впливає на сутність освіти, тенденції, норми, ідеали та цінності. Хоча є особистості, яким дуже комфортно в цих межах, саме такі часто шукають нові шляхи змін, але як показує історія такі люди або стають великими геніями, або просто пересічною особистістю, яка не змогла довести свою індивідуальність до людей і довести, що ці зміни реально потрібні [4, с. 3].

Тому, освіта це механізм відтворення на суспільному та індивідуально-особистісному рівнях. Причому, індивідуальне в особистості, як правило, є неповторним та унікальним, суспільне – це те чим «поповнюється освіта» як вимога конкретно-історичного типу культури. Якщо педагогіка, перш за все, вивчає механізм означеного поповнення, то філософія, насамперед, займається опікуванням ідеалу – визначенням змісту і якості своєрідного «духу епохи», на якому базується цей тип культури, спілкування, виробництва та який «делегується» в освіту як суспільно визначена вимога, норма, ідеал або стандарт. От саме у цьому контексті філософія постає у якості теорії освіти. Філософське вивчення світу розглядається як охоплення всезагального, саме тому філософія виконує в освіті методологічну функцію. Як результат, філософія є методологією й теорією освіти. З точки зору філософії, саме освіта та виховання є тією трансформацією «духу епохи» у структуру світогляду, свідомості, культури, духовного світу тощо. Змінений засобами освіти «дух епохи» і стає основою особистості, визначає співрозмірність (або неспіврозмірність) людини з її епохою. Саме через освіту, виховання та культуру цей дух визначає суспільно вагомі параметри, цінності, ідеали особистості. Таким чином, функція філософії освіти корегувати якість і значення цих параметрів, реалізовувати ефективні педагогічні заходи в наявному типі культури [2, с. 2].

Отже, освіта постає тим «подразником», який пришвидшує процес становлення й розвитку людини як особистості. Саме вона забезпечує формування її світогляду, духовності, моральних принципів та ціннісних орієнтацій. Вона покликана допомогти людині увійти в культуру, освоїти її цінності й успішно діяти. Її завдання полягає в тому, щоб навчити людину бачити проблеми та суперечності в світі, аналізувати їх та створити зовсім інший елемент, шлях, нові комбінації відомих елементів, які дозволять вирішити проблему. Адже саме творча діяльність породжує нову культурну реальність, діяльність зі створення культурних цінностей. Через те освіта є одним із найбільш дієвих способів входження людини в світ культури та науки, оскільки саме в процесі здобування освіти людина засвоює культурні цінності. Відповідно, предметом філософії освіти є вивчення культурних цінностей та досягнень, які повинні задовольняти потреби системи освіти.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко В. П. Організоване суспільство. Проблема організації та суспільної самоорганізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть: Досвід соціально-філософського аналізу. Київ : ТОВ «Атлант ЮЕмСі», 2005. 498 с.
2. Волинка В. І., Гусев В. І., Мозгова Н. Г. та ін. Історія філософії у її зв'язку з освітою : підручник / За ред. Г. І. Волинка. Київ: Каравела, 2006. 480 с.
3. Кремень В. Г. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум. Київ : Грамота, 2007. 576 с.
4. Лутай В. Філософія сучасної освіти : навчальний посібник. Київ : Центр «Магістр – S» Творчої спілки вчителів України, 1996. 256 с.
5. Цикін В. О. Філософія освіти – стратегія прориву в майбутнє : монографія / В. О. Цикін, І. А. Брижата. Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2012. 256 с.